

EUROOPA INIMÕIGUSTE KOHTU LAHENDITE LÜHIÜLEVAADE¹ 06.12.2021 - 10.12.2021

7. detsember 2021

Lahend 57467/15 - väljasaatmine ja õigus era- ja perekonnaelu austamisele

Savran vs. Taani

Artikkel 3 ja 8-1

Kaebajaks on Türgi kodanik, kellel on diagnoositud paranoiline skisofreenia, kes sisenes Taani 1991. aastal, kui ta oli kuueaastane. 2008. aastal mõisteti ta süüdi kallaletungis ja vabastati tema vaimuhaiguse tõttu karistusest. Talle määrati karistuseks kohtupsühhiaatriline abi. 2009. aastal tehti tema suhtes väljasaatmismäärus koos alalise sissesõidukeeluga. 2014. aastal asus linnakohus seisukohale, et olenemata toimepandud kuriteo iseloomust ja raskusest muutis kaebaja tervislik seisund väljasaatmismääruse jõustamise lõplikult sobimatuks. 2015. aastal tühistas kõrgem kohus selle lahendi ja seejärel keelduti kaebajale apellatsiooni andmisest ja ta saadeti Türgi välja. EIK-sse pöördudes leidis kaebaja, et tulenevalt tema vaimse tervise seisundist rikub Türgi väljasaatmine tema EIÕK artiklitega 3 ja 8 kaitstud õigusi.

1. oktoobril 2019 leidis EIK 7-liikmeline koda nelja häälega kolme vastu, et EIÕK artiklit 3 on rikutud ning EIÕK artikli 8 alusel esitatud kaebust ei ole eraldi vaja arutada. Taani riik taotles asja uut arutamist suurkojas ning see taotlus rahuldati.

EIK suurkoda leidis (hääletega 16/1), et EIÕK artiklit 3 ei ole rikutud, kuna kaebaja tervislik seisund ei olnud selline, et oht tervisele oleks ületanud artikli 3 lävendit.

EIK suurkoda (hääletega 11/6) leidis et rikutud on EIÕK artiklit 8, kuna riik ei olnud võtnud arvesse kaalul olevaid huvisid ega kõiki asjassepuutuvaid aspekte. EIK kordas, et ka juhul, kui artikli 3 lävendit ei ole ületatud, võib isiku kohtlemine olla vastuolus artikliga 8.

EIK leidis, et rikkumise tuvastamine on kaebajale piisav õiglane hüvitis võimaliku mittevaralise kahju hüvitamiseks.

Lahendile on lisatud ühe kohtuniku konkureeriv arvamus, ühe kohtuniku osaline konkureeriv ja osaline eriarvamus ning kuue kohtuniku ühine osaline eriarvamus.

[Lahend](#) (inglise keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)

[Ülevaade](#) Riigi Teatajas

[Ülevaade](#) RK siseveebis

7. detsember 2021

Lahend 29582/09 - ühingute moodustamise vabadus

Jakuudi Vabariiklik Ametiühingute Föderatsioon vs. Venemaa

Artikkel 11-1

Kaasuses on kaebajaks Jakuudi Vabariiklik Ametiühingute Föderatsioon. Kaebus puudutab Venemaa õigusakte, mis keelavad vangidel ametiühingute asutamise või nendega ühinemise. Ametiühing sai korralduse tõrjuda ametiühingust välja vangid, kuna vangide ametiühingutusse kuulumine on Venemaal seadusega keelatud.

---

¹ Lühiülevaates kajastatud lahendite valiku aluseks on EIK enda otsingumootoris avaldatud Legal Summary'd.

EIK märkis lahendis, et kuigi konventsioon ei defineeri täpselt mõistet „ametiühing“ peale üldise viite, on tegemist oma liikmete huvide kaitsmiseks loodud ühendusega, mis käsitleb enamikel kohtus käsitletud juhtumitel töötajaid ja laiemalt „töösuhtes olevad isikuid“. Vanglatööd ei saa samastada tavatööga. Vanglatöö erineb mitmes aspektis tavatöötajate tööst, sest see täidab ka rehabilitatsiooni ja resotsialiseerumise eesmärki. Sarnast seisukohata oli väljendanud ka Venemaa konstitutsioonikohus.

Kokkuvõtvalt leidis EIK, et siseriiklike kohtute poolt antud korraldus töötavate kinnipeetavate ametiühingu väljaarvamiseks ei ületanud siseriiklikele ametiasutustele selles valdkonnas antud laiaulatuslikku kaalutusruumi ning kaebuse esemeks olev piirang oli demokraatlikus ühiskonnas vajalik. EIK ei tuvastanud EIÕK artikkel 11 rikkumist.

Lahendile on lisatud kahe kohtuniku ühine eriarvamus.

[Lahend](#) (inglise keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)

[Ülevaade](#) Riigi Teatajas

7. detsember 2021

Lahend 39378/15 - väljendusvabadus

Standard Verlagsgesellschaft mbH vs. Austria

Artikkel 10-1

Kaasuses on kaebajaks Austria äriühing, mis omab ja annab välja trükivormingus, digitaalsel kujul (“e-lehena”) ja veebiversioonis ilmutat päevalehte. Artiklite kommenteerimiseks peab kasutaja end registreerima, kuid tema andmeid ei avalikustata, välja arvatud seaduses ette nähtud juhtudel. EIK-sse jõudnud kohtuasi puudutas 2012. ja 2013. aastal veebiportaalis avaldatud artiklitele lisatud solvavaid kommentaare kahe poliitiku ja ühe erakonna kohta. Nimetatud isikud palusid veebiväljaandel kommentaarid kustutada ning väljastada kommentaatorite andmed, et nad saaksid kõnealused isikud kohtusse kaevata. Uudisteportaal kustutas kommentaarid, kuid andmeid ei väljastanud, misjärel pöördusid isikud andmete saamiseks kohtusse. Lõppastmes rahuldas Austria kõrgeim kohus nende taotlused ning kohustas uudisteportaali andma välja kommentaatorite andmed. Kõrgeim kohus leidis, et kuna tegemist ei ole ajakirjandusliku tegevusega, siis ei puuduta see äriühingu õigust pressivabadusele. EIK-sse esitatud kaebuses leidis kaebaja, et rikutud on EIÕK artiklit 10.

EIK 7-liikmeline koda oli nõus Austria riigiga, et kuna kommentaatorid olid pöördunud oma sõnavõttudega ise avalikkuse ja mitte ajakirjaniku poole, siis ei saa rääkida ajakirjanduslikust allikast, mida peaks kaitsma. EIK märkis, et kaebajast äriühing soovis oma tegevusega luua võimaluse aruteluks ja arvamuste jagamiseks. Sellest tulenevalt leidis EIK, et kommentaatorite andmete avaldamise kohustusel võis olla veebilehe ajakirjanduslikule tegevusele pärssiv mõju.

EIK leidis, et kuigi riigil on kohustus hoida ära korratusi ja kuritegusid ning kaitsta teiste õigusi ja vabadusi, millisel eesmärgil lubab EIÕK artikli 10 lõige 2 sõnavabadust piirata, siis pidas EIK oluliseks, et konkreetset kommentaarid puudutasid poliitilist kõnet ja sellega seonduvat debatti. Kuigi tegemist oli tõsiselt solvavate väljaütlemistega, pidas EIK riigi kahjuks otsustavaks, et Austria apellatsioonikohus ega kõrgeim kohus ei olnud erinevaid õigusi kaalunud. Seetõttu tuvastati EIÕK artikli 10 rikkumine.

EIK leidis, et arvestades juhtumi asjaolusid, oli rikkumise tuvastamine piisavaks hüvitiseks mis tahes mittevaralise kahju eest, mida kaebaja oleks võinud kanda. Varalise kahju hüvitamise nõude jättis EIK rahuldamata.

Otsusele on lisatud ühe kohtuniku osaline eriarvamus.

[Lahend](#) (inglise keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)

[Ülevaade](#) Riigi Teatajas

[Ülevaade](#) RK siseveebis

7. detsember 2021

Lahendid 12385/15 ja 51619/15 - väljendusvabadus ja asutamisevabadus

Yefimov ja Noorte Inimõiguste Grupp vs. Venemaa

Artikkel 10-1 ja 11-1

Kaebus käsitleb seadust, mis näeb ette, et ühingu võib laiali saata, kui see keeldub äärmuslikus kuriteos kahtlustatava liikme väljaarvamisest. Esimene kaebaja oli kaebaja ühingu (teine kaebaja) asutaja ja juhataja. 2011. aastal postitas ta ühingu ajalehe veebisaidile lühikese teate Venemaa õigeusu kiriku kohta, mille eest teda muu hulgas süüdistati vihakõne eest ning ta kanti terroristide ja äärmuslaste nimekirja. Ühing sai hiljem justiitsministeeriumilt teate, milles nõuti, et ühing esimese kaebaja oma liikmete hulgast välja arvaks. Kaks aastat hiljem likvideeriti Noorte Inimõiguste Grupp, kuna ta ei suutnud oma ridadest äärmusluses süüdistatavat isikut välja arvata. Kaebajate kaebused siseriiklikul tasandil ei olnud edukad. EIK-sse pöördudes tuginevad kaebajad EIÕK artiklitele 10 ja 11.

EIK leidis, et esimese kaebaja teade puudutas väidetavat kirikuvastast meeleolu Karjala Vabariigis. EIK leidis, et esimese kaebaja kriitika oli tugevalt sõnastatud ja mõned inimesed võisid selle sõnastuse peale solvuda. Samas EIK leidis, et ainuüksi see, et mõned üksikisikud või üksikisikute rühmad võivad avaldust pidada solvavaks, ei tähenda, et tegemist on vihakõnega. Kokkuvõtvalt leidis EIK, et ei ole tõendatud, et esimese kaebaja avaldus oleks õhutanud vägivalda, vihkamist või sallimatust või oleks võinud põhjustada avalikke rahutusi. Seetõttu tuvastas EIK artikli 10 rikkumise.

EIK kordas, et ühingu laialisaatmine on äärmiselt karm meede, mis toob kaasa märkimisväärsed tagajärgi, mida saab õigustada ainult väga erandlikel asjaoludel. Likvideerimisotsus, mis ei põhine vastuvõetavatel ja veenvatel põhjendustel, võib avaldada mõju mitte ainult sihtrühmaks olevale ühingule ja selle liikmetele, vaid ka inimõiguste organisatsioonidele üldiselt. Põhjus, miks teiseks kaebajaks olev ühing laiali saadeti, oli see, et ta ei täitnud justiitsministeeriumi nõuet arvata esimene kaebaja ühingu liikmeskonnast välja pärast seda, kui tema nimi oli lisatud terroristide ja äärmuslaste nimekirja. Sellest järeldub, et kaebaja ei saadetud laiali mitte sellepärast, et tema enda käitumises oleks ekstreemistliku tegevuse tunnuseid, vaid sellepärast, et tema asutajat kahtlustati äärmuslike kuritegude toimepanemises. Seda meedet võib tõlgendada mitmeti, mis kõik viivad EIK järelduseni, et sekkumine ei olnud "seadusega ette nähtud". Seega oli sekkumine meelevaldne. Seetõttu leidis EIK, et artiklit 11 tõlgendatuna artikli 10 valguses mõlema kaebaja puhul on rikutud.

EIK määras esimesele kaebajale mittevaralise kahju hüvitiseks 10 000 eurot.

[Lahend](#) (inglise keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)

[Ülevaade](#) Riigi Teatajas

9. detsember 2021

Lahend 53487/13 - õigus perekonnaelu austamisele

R.M. vs. Läti

Artikkel 8-1

Kaasuses on kaebaja X-i ema. X oli sündmuste ajal alaealine. Pärast 2013. aasta veebruaris toimunud sündmust peatati kaebaja vanemlikud õigused X-i osas ja tema suhtlemisõigust X-iga piirati. X paigutati

algself lastehaigla psühhiaatriaosakonda pärast 2013. aasta veebruari öösel toimunud sündmust ning hiljem pärast märtsis väljakirjutamist lastekodusse. X paigutati mais uuesti psühhiaatriahaiglasse, kuna ta oli olnud agressiivne teiste laste suhtes. Kaks päeva hiljem lahkusid kaebaja ja X haiglast ning kaebaja keeldus ametivõimudele avaldamast viimase asukohta. Kuigi X leiti kaebaja tavapärasest elukohast ja ta viidi tagasi psühhiaatriaosakonda, põgenes ta hiljem. X naasis veel mitmel korral oma ema juurde ja viimane keeldus selles küsimuses ametivõimudega koostööd tegemast. Kaebaja taotles mitmel korral siseriiklikelt kohtutelt oma vanemlike õiguste taastamist ning kaebaja vanemlikud õigused taastati 2014. aasta novembris. EIK-sse pöördudes tugineb kaebaja EIÕK artiklile 8 ja leiab, et tema suhtes rakendatud meetmed ei olnud õigustatud ja tema vanemlikud õigused taastati hiljem (mitte koheselt) ainult sellel põhjusel, et karistada teda selle eest, et ta 2013. aasta mais keeldus ametivõimudele avaldamast X-i asukohta.

EIK leidis, et kaebaja poolt vaidlustatud meetmed olid kooskõlas siseriikliku õigusega, mille eesmärk oli kaitsa X-i. Seoses 2013. aasta veebruaris juhtunuga oli politsei öösel tänavalt peale võtnud ebasobivalt riietatud (pidžaamas) 12-aastase poisi, kes väitis, et oli kakelnud oma emaga. EIK aktsepteeris, et sellises olukorras ametivõimud rakendavad kiireloomulisi meetmeid ema ja lapse ajutiseks eraldamiseks.

Kokkuvõtvalt leidis EIK, et ametivõimude poolt rakendatud meetmed oli asjakohased ja piisvalt põhjendatud ning jäid kaalutlusruumi piiridesse. EIK ei tuvastanud, et käesoleval juhul EIÕK artikkel 8 rikkumist.

[Lahend](#) (inglise keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)

9. detsember 2021

Lahendid 19925/12 ja 47532/13 - õigus saada teavet

Rovshan Hajiyev vs. Aserbaidžaan

Artikkel 10-1

Kaebajaks oli ajakirjanik ja ajalehe Azadliq toimetaja. Ta saatis tervishoiuministeeriumile ja ministrite kabinetile taotlused teabe saamiseks Aserbaidžaaani territooriumil asuva Nõukogude sõjaväe varajase hoiatusradari (Gabala radari) keskkonna- ja rahvatervise mõju kohta. Pärast Nõukogude Liidu lagunemist läks see jaam Aserbaidžaaani omandisse, kuid seda kasutas Venemaa rendilepingu alusel kuni selle sulgemiseni 2012. aastal. Kaebaja uuris peamiselt, kas mõjuhinnangut läbi viima määratud komisjon on endiselt aktiivne ja nõudis koopiaid aruannete kohta. Tervishoiuministeerium vastas, et komisjon on koostanud aruande ja edastanud selle valitsuskabinetile. Viimane ei vastanud kaebaja palvele üldse. Kuna talle ei antud nõutud teavet, algatas kaebaja nimetatud ametiasutuste vastu kaks erinevat menetlust, kuid need ei olnud tema jaoks edukad. EIK-sse pöördudes tugineb kaebaja artiklile 10.

Esiteks märkis EIK, et siseriiklikud kohtud ei olnud nõuetekohaselt uurinud kummagi kahe ametiasutuse poolt taotletud teabele juurdepääsu keeldumise seaduslikkust, kuigi väidetavalt ei vastanud see keeldumine siseriikliku õiguse menetlusnõuetele.

Teiseks märkis EIK, et siseriiklikud kohtud jätsid kaebaja nõude rahuldamata ministrite kabineti vastu üksnes 2005. aasta teabele juurdepääsu seaduse artikli 29 lõike 1 alusel, leides, et see säte ei näinud ette teabeomaniku avalikustamise kohustust. See arutluskäik põhines aga ilmselgelt ebamõistlikul siseriikliku õiguse tõlgendamisel ja kohaldamisel. Lisaks ei olnud kohtud käsitletud ülaltoodud sätte kohaldatavuse ulatust ja täpset tähendust, mis tegelikult ei piiranud avalikkuse juurdepääsu riigile kuuluvale teabele. Teabeomanikud pidid võimaldama sellisele teabele juurdepääsu, välja arvatud juhul, kui teabele oli seaduslikud piirangud või juurdepääsu andmisest keeldumiseks oli muid

konkreetselt määratletud põhjuseid. Siiski ei ole siseriiklikud kohtud ega ka ametivõimud ja valitsus esitanud selliseid sisulisi keeldumise põhjuseid.

Eeltoodust tulenevalt tuvastas EIK artikli 10 rikkumise.

EIK leidis, et rikkumise tuvastamine oli iseenesest piisavaks õiglaseks hüvitiseks mis tahes mittevaralise kahju eest, mida kaebaja võis kanda.

[Lahend](#) (inglise keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)

10. detsember 2021

Lahend 15379/16 - õigus era- ja perekonnaelu austamisele

Abdi Ibrahim vs. Norra

Artikkel 8-1

Somaalia kodanikust kaebajale anti 2010. aasta juunis Norras pagulasstaatus. Temaga oli kaasas poeg X, kes oli sündinud paar kuud varem Keenias. 2010. aasta detsembris suunati X sotsiaalteenistuse poolt kiirabisse. Pärast maakonna sotsiaalhoolekandenõukogu otsust samal kuul paigutati ta kristliku perekonna juurde tavalisele kasuperehooldusele, samal ajal, kui kaebaja väitis, et X peaks minema kas tema nõbude juurde või somaali või moslemi perekonda. Kaebajale võimaldati 4 kontaktseansi X-ga aastas. Kaebaja kaebas edasi ja 2011. aasta septembris jättis ringkonnakohus hooldusmääruse jõusse, kuid suurendas tema suhtlemisõigust ühe tunnini kuus korda aastas. Kaebaja ei esitanud täiendavat kaebust. Septembris 2013 taotlesid sotsiaalhoolekandeametused X lapsendamist kasuperre, mis tooks kaasa kaebajale kontakti puudumise, ja kaebaja vanemlike õiguste äravõtmise. Kaebaja kaebas, kuid ta ei palunud X-i tagasi saada, kuna ta oli pikka aega veetnud kasuvanemate juures, kelle juures oli ta kiindunud, kuid ta otsis kontakti, et X saaks säilitada oma kultuurilised ja usulised juured. Viimases astmes, 2015. aasta mais, andis kõrgem kohus loa X-i lapsendamiseks, olles muu hulgas uurinud kavandatava lapsendamise etnilisi, kultuurilisi ja usulisi aspekte. EIK-sse pöördudes tugineb kaebaja EIÕK artiklitele 8 ja 9.

EIK otsustas menetleda kaebaja soovi lasta oma poega kasvatada kooskõlas moslemi usuga artikli 8 alusel nagu seda tõlgendatakse ja rakendatakse artiklit 9 silmas pidades. EIK leidis, et pole vajalik uurida eraldi artikli 9 väidetavaid rikkumisi.

EIK juhtis tähelepanu sellele, et X paigutamisel võeti arvesse erinevaid huve mitte ainult seda, kas asenduskodu vastaks kaebaja kultuuri ja usulise taustaga. Samas X ja kaebaja kontaktid olid väga piiratud ja see kulmineerus X-i lapsendamisega, mille puhul ei võetud arvesse ema huvi, et tema lapsel säiliks vähemalt mingid sidemed tema kultuurilise ja usulise päritoluga. Kokkuvõtvalt sellest tulenevalt leidis EIK, et otsustusprotsessis oli olnud puudujääke, kus ei kaalutud piisavalt ema ja lapse vastastikust huvi sidemete säilitamise vastu. Sellest tulenevalt tuvastas EIK artikli 8 rikkumise.

EIK kaebajale mittevaralise kahju hüvitist ega varalise kahju hüvitist ei määranud. EIK leidis, et Norra peab kaebajale maksma kulude katteks 30 000 eurot.

Kohtunikud Lemmens ja Motoc avaldasid ühiselt osaliselt eriarvamust. Kohtunik Serghides väljendas osaliselt eriarvamust. Need arvamused on otsusele lisatud.

[Lahend](#) (inglise keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)